

OTSUS

SAABUNUD
10. oktoob. 1958 a.
№ 797

2 " oktoobril 1958 a. nr. 178

KOSEL

Loodus- ja kultuurimälestusmärkide
kaitse organiseerimiseks Kose rajoonis.

Kose Rajooni TSN Täitevkomitee, arastanud kultuurimälestusmärkide ja looduskaitse komisjoni esimehe sm. L. I. P. Herman'i informatsiooni märgib, et Kose rajoonis on palju tähelepanu vääri vaid nii kultuuri kui ka loodusmälestusmärke. Rajooni piires paikneb hulk looduslikult kauneid ning turismi seisukohalt huvitavaid kohti (Paunküla, Sinihallikad jm.) samuti leidub rajooni metsades ulukeid ja vetes kalu.

See pole aga küllaldaselt tähelepanu osutatud rajooni maastikulise ilu, kultuuri- ja loodusmälestusmärkide säilitamiseks.

On esinenud rida looduskaitse põhimõtete vastu käivaid fakte ja jämedaid eeskirjade rikkumisi. Näiteks on laastatud sinuialadne "ussikruusk" kolhoosi Edu maa-alal maharajatud osa metsa Sinihallikate kallasteit ja põlispuud parkidest (Ravila) ning veekogudest on kadumas röövpüügi tulemusena vahjad ja.

Esineb vete reostamist roiskvetega (Kehra Peeliuioosi ja Paberikombinaat).

Loodus- ja kultuurimälestusmärkide ja keelualaide kaitse tõhustamiseks, looduse ilu säilitamiseks, kasulike jahiloomade- ja lindude ning kalavarude taastamiseks ja suurendamiseks ning Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse nr. 242 17. juulist 1957. a. "Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s" täitmiseks Kose Rajooni TSN Täitevkomitee

o t s u s t a b:

1. Võtta maastikulise kaitse alla:
k a) Paunküla suuv Kiruveres mägi.

k. b) Gabrieli poolsaar, maa-ala soodla jõe suubumise kohal Jägala jõkke, Anija-Edasi kolhoosi maa- valdus

Σ e) Paunküla järved koos 200 m laiuse kaldaribaga (Kiruverre, Seapiili, Tudre ja Kaksik-järved ning Punamäe järv. //

k. d) Saia sinilikkate kaldariba 300 m laiusest (2000 m² alal)

k. e) Tammi, Tammi metskonnas juures.

k. g) Tuhala pargi lähedal asuva endise puukooli maa- ala

2. Võtta kaitse alla järgmised pargid ja nende juur- de kuuluvad veekogud:

vab. a) Vabariikliku kaitse all olevad ^{vab.} Anija, ^{vab.} Tuhala ja Ravila pargid.

k. b) Endine Uuemõisa park, mis on piiritletud Pirita jõe, Kuivajõe ja Kolu maanteega Kosejõe Koolikodu, Kose RTJ ja Joh. Lauristini-nim. kolhoosi maa- valdus.

k. c) Kiviloo park ja pargis asuvad varemed.

k. d) Paunküla park.

3. Võtta kaitse alla üksikobjektidena järgmised loo- dusemälestusmärgid:

k. a) Tagasauna määnd Voosel, tüve ümbermõõt 2,21 m

vab. b) "Ussikuusk" Edu kolhoosis Uiejõe küla (Vaba- riikliku kaitse all.)

k. c) Kõlli Tooma tamm Kose RTJ-i maa-ala, tüve ümbermõõt 3 m.

k. d) vana lehis Ojasuul Kuivaja kolhoosi kontori juures. *Raphe rajoon. Ojassõõ lehis*

k. e) 2 pärna Orus Tuhala 7-a kooli juures, tüve ümbermõõt 4,10 m ja 3,70 m.

k. g) 2 määndi Ojasuul: *Raphe rajoon. Ojassõõ määndid*

h) rändrahnud:

k. 1. Hirgu rändrahn Jägala jões, Voosel, ümber- mõõt 19 m.

k. 2. Kruusiaugu rändrahnud Pikval, ümbermõõdud 17,5 m ja 12,6 m

vab. 3. Äksi rändrahn Alansi külanõukogu juures, ümbermõõt 25,4 m (Vabariikliku kaitse all).

vab. 4. Nõiakivi Kiviloo, ümbermõõt 20 m (Vaba- riikliku kaitse all).

K. 1) ohvriallikad "siniallikad" Kuivajõe k/n -
Saules;

* K. j) Aialikas Kose Kultuurimaja juures;

4. Võtte kaitse alla järgmised kultuurimälestus-
märgid.

a) Oolup, Helesile kuuluv maja, Pikavere k/n, kus
toimus Eesti NSV Kommunistliku Noorsooühin-
gu I kongress.

b) Kuivajõe koolimaja, kus õppis Johannes Lau-
rietin;

c) Kadaka suitsutare kose aida ja keldriga
Võsai Taganurga kallas;

d) Kose kirik (ehitatud 15. sajendil) (Vabariik-
liku kaitse all);

e) Kabel Uuenõisa pargis;

g) Kuivajõe vene Ühemeelise purjetoja Otto
V. K o t z e b u e haud malmist monumendi-
ga Kose kiriku juures.

h) Hõukogude Armees võitlejate vennas-haud
monumendidega

1. Kose saules, Laurietini ant. ääres

2. Kehra aialise lastesia pargis

3. Kõue külanõukogu juures

4. Alavere k/n Kiviloo

5. Vennashaud - Alavere k/n Vetlas.

i) Ohvikivid:

1) "Ugukivi" Pikavere k/n Peningi kol-
hoosis

2) Navila kolhoosi maa-alal, Haigis liigilal

j) Peigupaigad:

1. "Tatamägi" Alavere k/n Täpajevi-nis.
kolhoosis, Suursoo

2. "Tubastevägi" Alavere k/n A.A. Zdanovi-nis.
kolhoosis.

k) Vanad matmikohad

1. Kalmistu "Laudemägi" Alavere k/n A.A. Zda-
novi-nis. kolhoosis

2. Matmikohad

a) "Surnumägi" Kõue k/n Ardu küla

b) "Suurvägi" Kose k/n Vilama küla

c) Pikavere k/n Lõmbitu osakonnas

97

3. Kivisaamad

- a) Pikaverre k/n Tasaaja kolhoosi territooriumil, Perila tänav 15, Peningi kolhoosi territooriumil 3;
- b) Kuivajõe k/n Sotsialismi Tee kolhoosi territooriumil 2;
- c) Aisvere k/n A.A. Zdanovi-nim. kolhoosi territooriumil 2; Steini-nim. kolhoosi territooriumil 1;
- d) Kose k/n Suvorovi-nim. kolhoosi territooriumil 2;
- e) Ravila Katsenojandi territooriumil 2;

4. Keelata kalapüük igasuguste plüügi vahenditega:

a. Kuivajões 5 aastaks (forellide keeltes)

a) Seapilli järves 3 aastaks.

5. Väikeste täieliku väijasauremise vältimiseks keelata nende püük Kose rajoonis kuni 1961 aastani.

6. Keelata mustade tooneturgede kui loodusheralduste hävitamine, nende pesade ja pesapuude rikkumine ja kahvõttamine.

Võtta meestikulisel keeltes alla musta tooneturge pesitsuskohad 250 m raadiusega.

- 1. Kihivandu vahetonnas
- 2. Hõmeri vahetonnas
- 3. Vanaõisa vahetonnas

7. Keelata puistete ja üldkasutatavate teede ääres kasvavate puude rikkumine- ja kaharaiumine.

8. Riikliku keeltes alla võetud meestikuliste alade loodusliku liine muutmise ärahoidmiseks keelata neil aladel kasvivate kerevõrude, veekogude süvendamine ning veepinna alandamine, vetes reostamine, metsalageralised ja üksikute puude ning alade kaharaiumine, ehituste põletamine, mütteseinete ning ehituseaterjalide ladude rajamine, uute teede rajamine jne.

9. Keelata keeltes alla võetud parkides puude kahvõttamine (vähem arvatud sanitaarkalid, kooskõlastatult kohaliku metsameestidega), kasvavate puude rikkumine, loomade karjamine, põllumeestide loomade tehnika peigutamine pargi territooriumile, mesinete

liikimine väljaspool olemas-olevaid teid, igasugusel muul viisil pargi reostamine. Rahvapidu-
de läbiviimine parkides ja mujal kaunitel kohtadel eriti riiklikel keelualades, lubada kooskõlastatult rajooni TSN Tõitevkomitee ja Looduskaitse
Valitsusega, peokorraldajatel tuleb peoplatz
korrastada kahe päeva jooksul pärast Ürituste
toimumist. Autode parkimine looduskaitse aladel
on lubatud ainult rajooni TSN Tõitevkomitee poolt
seileks määratud kohtadel.

10. Keelata kaitse alla võetud üksik-objektide (puud, rändrahnud, haruldased taimekooslused, haruldased lindide pesad jm.) asukoha muutmine, mahavõtmine lõhkumine või muul viisil rikkumine.
11. Kõikide tööde teostamine, mis on seotud kaitse all olevate maa-alade ja üksikobjektide ilma mõõdapääsmatu muutmisega või rikumisega, tuleb eelnevalt kooskõlastada Rajooni TSN Tõitevkomitee-
ga.
12. Keelata roiskvee juhtimine veekogudesse ilma vastavate setekaevudeta või muude filtreerimis-
seadmeteta ja autode ning teiste veokite pesemiskohtade asutamine kalavete, suvitus ja puhke-
paikadesse ilma rajooni TSN Tõitevkomitee loata.
13. Kohustada Kose Rajooni TSN Tõitevkomitee Põllu-
majanduse Inspektsiooni vanem-peakorraldajat sm.
Nooni, Harald ja külade TSN Tõitevkomiteesid koos
vastavate maavaldaajatega hiljemalt 1. detsembriks
1958. a. kindlaks määrata kaitse alla võetavate
parkide ja maastikulise kaitsealade piirid, mis
kuuluvad kinnitamisele Rajooni TSN Tõitevkomitee
poolt.
14. Kaitse alla võetavad pargid anda nende parema
ja tervikliku säilitamise eesmärgil ühe asutuse,
kolhoosi, sovhoosi või kooli valdusesse, juhul
kui pargi maa-ala seni on kasutatud mitme val-
daja poolt.
15. Kohustada Kose Rajooni TSN Tõitevkomitee Kultuuri-
osakonda (sm. Mõisavald) koos külade TSN Tõitevko-
mitteedega;

- a) organiseerima kaitsesalla võetud alade ja üksikobjektide valdajatega kaitses kohustuste vormistamine hiljemalt 1. detsembriks 1958. a.
 - b) organiseerima üksikobjektide tühistamist alade piiritlemist ja tee viidete ülespanemist looduses hiljemalt 1. maiks 1959. a.
 - c) koos Kose Rajooni Kultuurimälestusmärkide ja looduskaitse komisjoniga ning rajooni ajalehe "Sotsialistlik Kiia" toimetusega, organiseerima laialdasest looduskaitsealast selgitustööd rajoonis, samuti väljaseigitama uusi kaitses alla võtmist vääriivaid objekte. Ajaleht "Sotsialistlik Kiia" toimetusel välja anda kord kuus eri lohekliig looduskaitse teemal.
16. Kose Rajooni TSN Täitevkomitee Kultuuriosakonnal koos Kultuurimälestusmärkide ja Looduskaitse komisjoniga väljatöötada khesoleva otsuse põhjal hiljemalt 15. oktoobriks 1958. a. üldkohustuslik otsus, mille kindlustaks korra- ja järrelvalve riikliku kaitses alla olevate alade ja objektide juures ja jahil ning kalakaitses eeskirjadest kinnipidamise.
17. Khesoleva otsuse täitmise kontrolli panna Kose Rajooni TSN Täitevkomitee esimehe asetäitjale sm. S ö ö t m a a'le.

/ B. Luva /

Kose Rajooni Täitevkomitee



Kose Rajooni TSN Täitevkomitee sekretär.